

СКОВОРОДОЗНАВЕЦЬ З ЕРФУРТА ПЕТРО ПРИСТУПОВ

👤 Created by Сергій Кандул | 📅 09/04/2020

„То ж сідаймо, брате мій, разом до бесіди. Твого слова мед живий чистить мої біди“.

З цими словами з пісні про щастя свого видатного земляка Григорія Сковороди я розпочинаю розмову з композитором, кобзарем та сквородознавцем з Ерфурта Петром Приступовим.

Петре, розкажіть, як і коли Григорій Савич перетворився для вас з “видатного українського мандрівного філософа” на доброго співрозмовника, друга та порадника? Як у вас виникла ідея написати музику до сквородинських творів?

Приязнь між нами виникла з першого мого погляду на портрет Сковороди, що був зображений на білій суперобкладинці «Повного зібрання творів Григорія Сковороди» 1973 року. Цей двотомник я приніс додому і вже не зміг відірватися від читання, а потім і вивчення творів поета-філософа.

На той час я мав достатню фахову музичну підготовку, вже складав пісні на вірші українських, російських та закордонних поетів. Мав схвальні відгуки на мої твори, особливо відзначалося, що моя музика дуже пасує до текстів поета, і не лише за ритмікою, але й за якимись приватними характеристиками саме того поета, вірші якого я співаю.

Та коли я вперше читав «Сад Божественних пісень», ще не міг подумати, що стану автором музики до усіх 30-ти пісень. Але скласти музику хоча б до кількох з них дуже хотілося. Адже створити музику на вірші, це і є для мене – достеменно, максимальне проникнення у творче горнило поета, де саме і зароджуються вірші. Разом із поетом я проходжу увесь шлях творення пісні. Тут він і друг мій, і порадник, і співрозмовник. І це дуже захоплює!

А «видатним, мандрівним...» Сковорода був для мене у школі, де ми його проходили й зрештою «пройшли»... Хоча, саме з тих часів у пам'яті моїй збереглися два рядки, які й стали початком нашої співтворчості на початку сімдесятих.

Ви володієте гітарою, скрипкою. Чому Ви обрали кобзу для сквородинських творів? Це наближує Вас і слухача до тієї епохи?

Коли я уперше почув акомпанемент моїх пісень у супроводі кобзи, я зрозумів, що буду опановувати цей інструмент заради нової, вищої якості пісень. І хоча я звук вже до струнного інструменту, починати прийшлося із самих азів, адже інші звуки (ноти) на ладах, інша побудова акордів. Але саме під акомпанемент кобзи мої пісні інтонаційно наблизилися до епохи Бароко. Мені, а надалі й слухачам, стало «зручніше» сприймати пісні «Саду Божественних пісень».

Цікаво, що Сковороду часто зображують із сопілкою (наприклад на титульній сторінці прекрасної книги Леоніда Ушкалова “Буквар Миру”). Тобто цілком можливо, що автор сам виконував пісні й хотів, аби вони співалися далі...

Я підходив до цього просто, коли вже щось назване піснею, то й має набути усіх її ознак: мелодії, ритму, музичного супроводу, тощо. Відомо, що Сковорода був професійним музикантом, та й у його листах є згадка про те, що, сумуючи за своїм приятелем, Григорій Савич наспівує з пісні 25-ї «Саду Божественних пісень» такі слова: «Їдеш, нас покинуть хочеш...». А максимальне злиття музики й тексту, яке я відчуваю у відомій пісні “Всякому городу нрав і права”, свідчить про конгеніальність автора слів і композитора. Скоріш за все, сам Григорій Савич і склав цю мелодію. У 18-му сторіччі її записав нотами Іван Котляревський. Він також замінив текст Сковороди власним текстом у пісні Возного з «Наталки Полтавки». А мелодія незмінною дійшла до наших часів. Вона і була мені за взірць, за той рівень, нижче якого не можуть сприйматися правдиво пісні «Саду Божественних пісень».

Цікаво, що у фільмі ця пісня закінчується словами “Кожного рот дере ложка суха, хто є на світі, щоб був без гріха?” Сковорода ж натомість наполягає, що тільки той “в кого совість мов чистий кришталь” може зневажити “гостру сталь” смерті. Один текст виправдовує, а інший закликає викоринювати в собі зле ...

Так, більшою мірою її виконують, як пісню Возного з «Наталки Полтавки», але там не лицар духу Григорій Сковорода, а хитрий та самозакоханий пан Возний.

Пісню “Час життя дорожчий” ви якось порівняли із заповітом Шевченка. Чому?

На це питання дуже важко відповісти у кількох словах. Річ у тому, що людське суспільство перебуває у різних станах, найвиразніші з них: війна, революція, мирна праця... Відомий з дитинства кожному українцю «Заповіт» Тараса Шевченка є могутнім заклик до боротьби: «...вставайте, кайдани порвіте / І вражою злою кров'ю / Волю окропіте». Цей заклик гуртує, пригнічує індивідуальність людини на конче необхідну потребу колективного. І цей заклик українське суспільство кілька разів вже виконувало, зокрема, у 2004 та 2014 роках. А от у мирному житті, коли буття людини більшою мірою індивідуалізоване, на перший план виходять особливі риси кожної персони, з яких і складається суспільство. Висока якість окремої людини в елітах держави та у людському загалі стає важливим чинником процвітання країни. І тут найважливішим було б (також з дитинства) вивчити та зберегти у своєму «у пам'ятному дзеркалі» слова Сковороди: «...краще день чесно жити, од безчесних десяти / Краще день не грішити, ніж десяток в срамоті / Краще у святості день од безбожного году/ краще десять літ у потребі, ніж весь вік без плоду!». Ці рядки із Пісні 23-ї «Саду Божественних пісень» є звертанням до нас, духовних нащадків українського любомудра 18-го сторіччя, це і є для нас Заповіт Григорія Сковороди. То ж прийємо ці два Заповіти, щоб Україна, як могутній птах, спиралася на обидва крила, долаючи часи й негоди.

Деякі пісні із “Саду” Ви виконували на сцені театру «Сузір'я», коли Сковороду грав Богдан Сильвестрович Ступка. Чи дала вам ця співпраця якесь розуміння, як краще донести Сковороду глядачеві?

Спілкуватися із видатним актором - це великий дарунок долі. До того ж, він не грає, а втілює на сцені образ найдорожчої тобі історичної персони! Школа Богдана Ступки, яку я неодмінно проходив на кожному спектаклі, на кожній репетиції (а це моя єдина театральна школа), надала мені змогу втілити сценічний образ Сковороди у моєму моноспектаклі. Богдан Ступка (якого на сцені, власне, не було, бо то був вже Григорій Сковорода), якось, у ході репетицій знаючи, що я вивчаю творчість Сковороди, запитав, яка різниця між поняттями: “житіє” та “життя”? Я пустився у якісь довжелезні розмови, на що Великий актор відповів лаконічними формулами Сковороди: "Житіє означає: народитися, їсти, рости й... зменшуватися. А життя, то є плоношення, яке зародилося із зерна істини, що панувала у серці людини". Ці тлумаченні увійшли у мій моноспектакль.

Крім того, він зізнався мені, що не все у текстах розуміє. От відтоді я і задумався над перекладами пісенних текстів з давньої на сучасну українську мову, що згодом і вдалося здійснити.

Крім циклу “Сад божественних пісень”, робота над яким тривала понад 40 років, у вашому доробку є також дитячі музичні вистави. Нещодавно вашу виставу “Всяк є там, де серцем сам” за байками Сковороди ставили у театральній студії “Радощі” (м. Київ, реж. Сергій Дудко). Чи можна сказати, що Сковорода є автором для всієї родини?

Звичайно! По перше, раджу батькам прочитати та розігравати байки Сковороди з дітьми. Персонажі зрозумілі, діалоги легко інсценізувати у домашніх умовах, у школі, у різних дитячих закладах. А доросла людина вже оцінить важливість формул Сковороди, що полегшують нам розуміння і світобудови, і свого місця в ній.

Ваша вистава “Відаю людину” починається словами “Весь світ спить...”, а завершується заклик: “чуєш, людино, яке зерно в тобі?!” Про який сон і яке зерно йдеться?

Цей «сон» сучасним сленгом можна визначити як зомбування. Таких «големів» дуже активно плодить сучасне пропагандистське телебачення. Зомбовані люди дуже небезпечні, бо в них пригнічено деякі моральні запобіжники людяності, і їх поглинає їхнє ж власне тваринне ество, про подолання якого Сковорода каже у своїх трактатах. А той, хто здолає свою тваринну природу, вже й отримає насолоду у відчутті «зерна сильного» звільненої душі.

У моєму моноспектаклі «Відаю людину» за творами Григорія Сковороди це і є головною, провідною темою.

Зі своєї кобзою Ви виступали в багатьох містах України, Німеччини та Швейцарії. Що на вашу думку слід зробити, щоб Сковороду сприймали в Україні та за кордоном?

Треба знайти можливість щонайбільше популяризувати пісні «Саду» та мої сценічні твори, у яких немає жодних досліджень про, або посилань на Сковороду, є лише він сам – Григорій Савич Сковорода, поет, філософ, просвітник України та усього людства!

Хотілося б щоб і у хорі пісні прозвучали, щоб і п'єси ввійшли у театральний репертуар. Все це: творчі тури, видання книжок, аранжування для хору та інше, потребує матеріального забезпечення. І я через цю публікацію ще раз звертаюся до меценатів України та української світової діаспори. Українська культура в цих творах має унікальний доробок, через який Україна найкращим чином може бути представлена у світі. Відкликайтеся!

Ми іноді сприймаємо філософію як щось віддалене чи навіть архаїчне. Втім Сковорода називає її “основною метою людського життя”. Вам особисто якось допомагає сквородинське слово у повсякденному житті?

Мені допомагає знання того, що філософ називає «Зрідненою працею». За Сковородою, якщо обрана тобою праця є рідна тобі, то ти вже щаслива людина. Окрім того, у трактатах Сковороди рясним цвітом квітнуть дуже важливі формулювання, які варто пам'ятати. Як приклад приведу деякі: «Що вподобав, на те й перетворився», «З видимого пізнавай невидиме», «Бери вершину і матимеш середину», «Не все те отрута, що неприємне на смак».

Це – тисячна частина того, що маємо у сквородинському доробку, що допомагає мені жити, тож і вам стане у пригоді!

З чого б Ви порадили розпочинати вивчення сквородинської спадщини?

По-перше – слухайте пісні «Саду Божественних пісень» (відчуйте різницю: слухайте, а не читайте. Цієї можливості не мали минулі покоління!). Пісні подано у гарному перекладі на сучасну українську мову.

По-друге – ознайомтеся із листуванням Григорія Сковороди.

По-третє – обов'язково прочитайте біографію Сковороди, написану його учнем Михайлом Ковалинським.

Далі – увійдіть у світ байок Григорія Сковороди, дізнайтеся, що таке Сила, за ствердженням нашого байкаря.

Наступним може бути засвоєння твору «Найперші двері до християнської добронравності».

Тепер ви готові до заглиблення у філософські трактати Григорія Сковороди.

Багато хто з нас шукає рецепт щасливого життя. Ви вже знаєте відповідь на питання Сковороди: ”Щастя, а де ти живеш?”

Після довгих спроб та іспитів зупинився на формулі Сковороди: «А щастя близько, у серці, в душі твоїй, саме там Бог і щастя». А пошук та знайдення «зрідненої праці» - це і є важливий елемент самопізнання.

Де можна знайти ваші пісні та ноти?

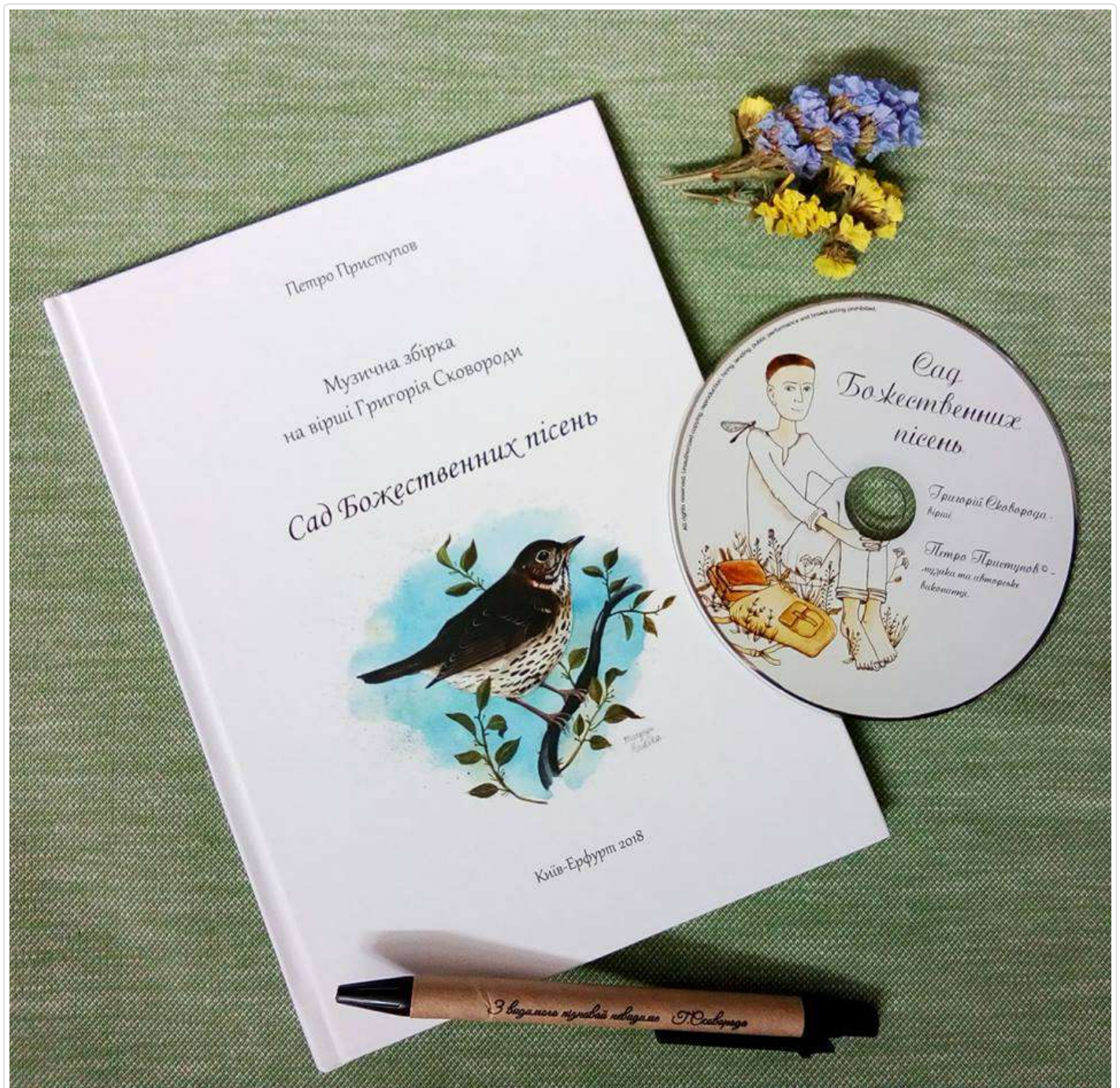
У 2018 році, частково моїм, а більшою мірою коштом моїх друзів-однодумців було підготовлено та видано музичну збірку «Сад Божественних пісень», накладом 200 екземплярів. Саме у ній і вміщено усі 30 пісень із нотами, підтекстівками та окремо текстами Григорія Сковороди у перекладах на сучасну українську мову.

Дякую за дружню бесіду.

Дякую за можливість сказати на широкий загал про важливі речі.

[Back \(https://gelblau.net/blog/\)](https://gelblau.net/blog/)

Не вчить яблуню родити яблука,
краще відженить від неї свиней

Невже ти не чув, що сини віку
мудріші від синів дня?

Бути щасливим
значить пізнати,
знайти самого себе

Без бажання все
важке, навіть
найлегше

Збери всередині себе свої думки і в самому
собі шукай справжніх благ, копай всередині
себе криницю для тої води, яка зростить
твою оселю і сусідську

Роби те, до чого
народжений, будь
справедливий і
миролюбний громадянин,
і досить із тебе

Художник: Мариса Рудська

Все минає, але любов після всього
зостається

Що хочеш, шукай, але
не згуби миру

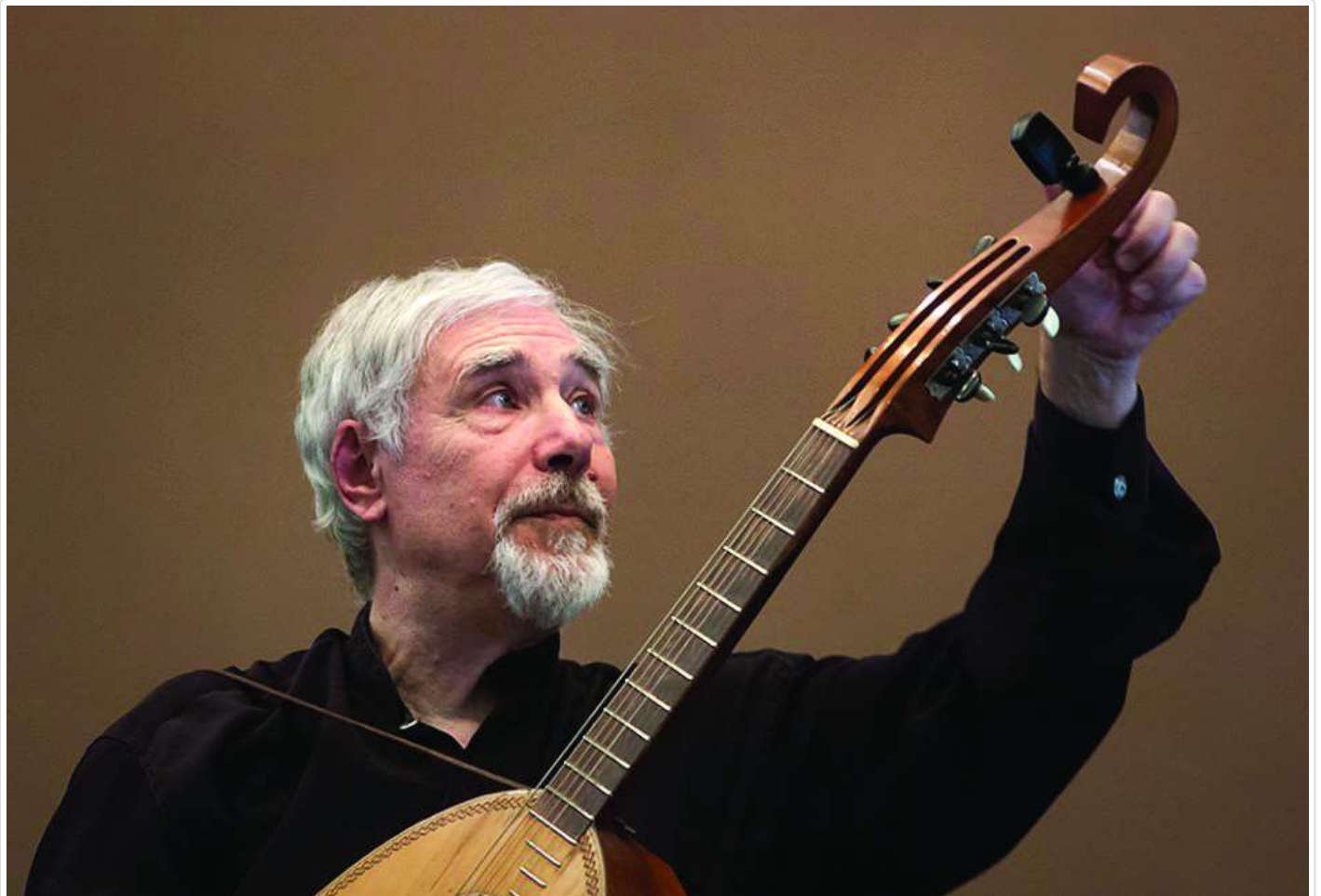
Любов – джерело всього життя

Любов виникає з
любові; коли хочу,
щоб мене любили, я
сам перший люблю

В усякому разі
будьмо незлюбиві!

Григорій Савич Сковорода
(1722 - 1794)

*Без ядра горіх ніщо, так само як і
людина без серця*

*Коли
любим
неправду,
ненавидим
свого душу*

*Найгірша
хвороба –
хворіти
духом*

*Наскільки трудне все те,
що непотрібне і дурне!
Наскільки легке і солодке
все, що істинне і потрібне*

*Коли зерно
добре,
добрими
насолоджуєш
ся плодами.*

*Зненавидь
глупоту:
тоді хоч і
дурний, а
будеш у
числі
блаженних*

*Облиш забобони,
облий совість, а
потім одягу,
залиш усі свої
хиби і
підіймайся!*

*О солодкий шлях життя, коли
совість чиста!*

*Коли хто мандрує по планетах, блукає
весь вік по історіях, чи може взнати, що
діється у серці?*

*О, коли б ми в ганебних справах
були такі ж соромливі і боязкі,
як це часто ми буваємо боязкі і
хидно соромливі у порадних
вчинках!*

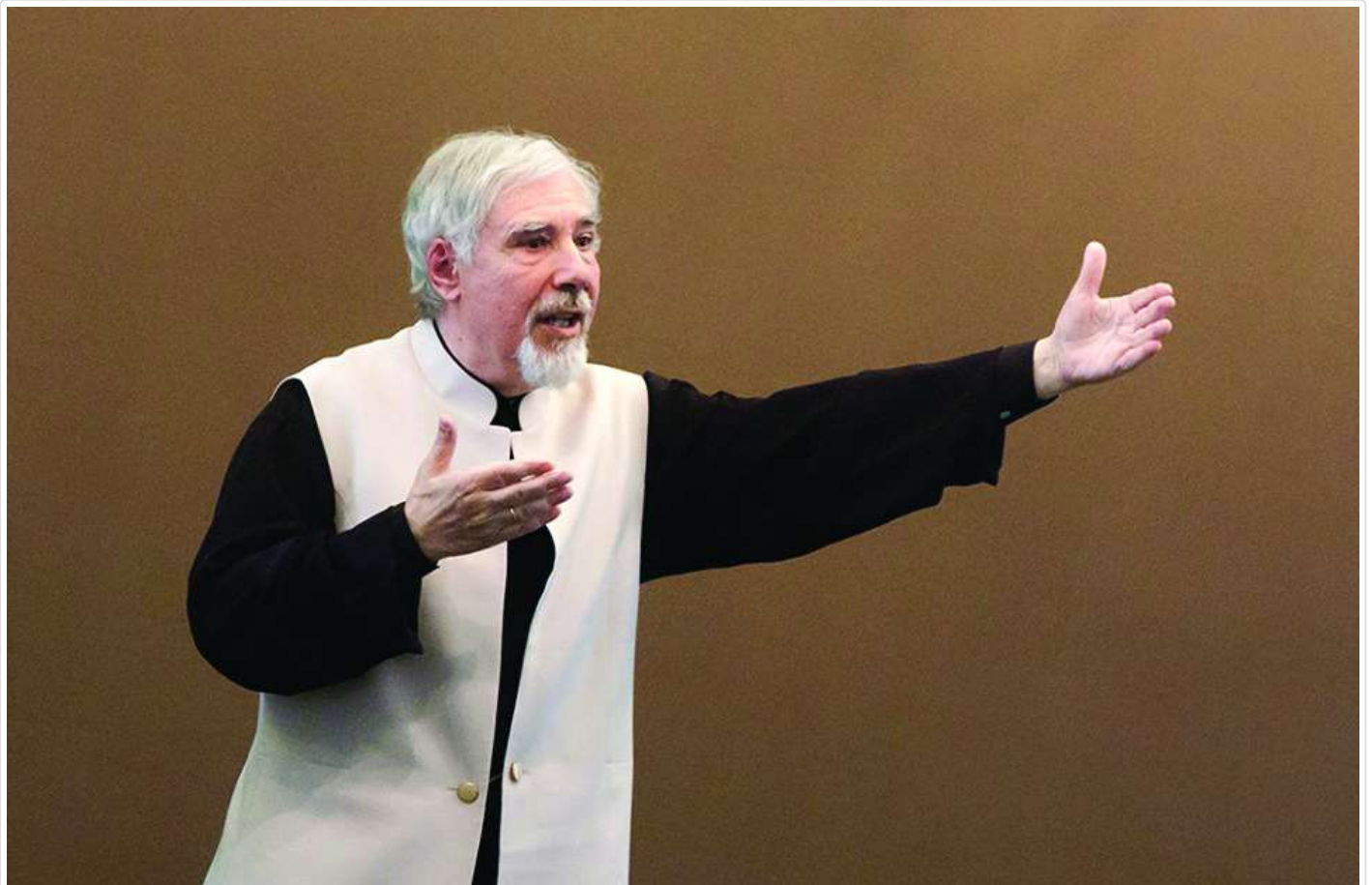

*Годі побудувати
словом, коли те саме
руйнувати ділом*

*Повільна
постійність
накопичує
кількість більшу
від сподіваної*

Бери вершину і матимеш середину

*Хто соромиться визнати свої недоліки, той з
часом безсоромно виправдовуватиме своє
невігластво*

Copyright © Gel[.]blau 2017

Impressum (<https://gelblau.net/impressum/>) (<https://www.youtube.com/channel/UCSWALV3a71sw871f1j1ehm1gellat>)
(71sw871f1j1ehm1gellat@gelblau.net)